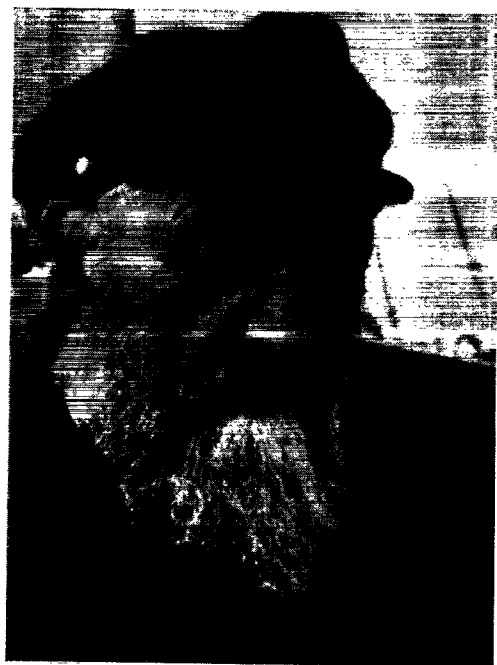

NEKROLOG

PETER FREUCHEN

20. februar 1886 — 2. september 1957

Peter Freuchen.

Peter Freuchen, den berømte, den vidtberejste, er død. En mærkelig og eventyrlig livsskæbne er dermed afsluttet.

Peter Freuchen var født i 1886 i Nykøbing F. som søn af købmand, senere kgl. vejer og måler L. B. Freuchen, hvis fader igen var storkøbmanden Aug. Freuchen i Nakskov; han lagde aldrig skjul på, at han stammede fra „Syd-

havsørne“; „har man lyst til at høre en lille falstrings mening om tingene?“ var et stående udtryk hos ham. Han holdt af sin hjemstavn.

Freuchen blev student og begyndte at læse medicin; men efter et par års studium tog æventyrlysten magten, og han tog som 20-årig med på Danmarks-Ekspeditionen 1906-08. Her stiftede han for første gang bekendtskab med arktiske forhold, noget, der skulle blive bestemmende for hans livsbane; hans bedste lærermester var premierløjtmant, senere oberst J. P. Koch, et af de få mennesker, han altid omtalte med stor respekt.

Da Knud Rasmussen i 1910 oprettede Thulestationen, kom Freuchen med som bestyrer af denne. Her levede han så i en årrække, ofte under meget primitive forhold, lærte polareskimoerne grundigt at kende og fandt her sin første hustru, Navarana. Herfra deltog han i 1912 i Knud Rasmussens 1. Thule Ekspedition over Indlandsisen til det nordøstligste Grønland og viste sig her som en udholdende og hårdfør rejsekammerat.

På Knud Rasmussens største ekspedition, 5. Thule Ekspedition til Arktisk Amerika, skulle Peter Freuchen naturligvis også med. Hans opgave var, foruden at være en slags næstkommanderende, at lave kartografi og indsamle zoologisk materiale. Den første vinter, 1922-23, rejste jeg over 1000 km i hundeslæde sammen med Peter Freuchen. Jeg vil egentlig ikke sige, at han var nogen særlig praktisk rejsende; eskimoerne lo undertiden lidt af ham; men han havde et ukueligt humør og gå-på-mod; man

kedede sig aldrig i hans selskab, altid forstod han at holde humøret oppe på sine medrejsende, selv om det hele så nok så trist ud. Hans kundskaber var mangfoldige, men spredte; noget større videnskabeligt arbejde fik han heller ikke lavet på ekspeditionen; men han var dens uundværlige altnuligmand. Den anden vinter gik det galt for ham; i en snestorm kom han bort fra slædeholdet og forfrøs sin ene fod, så først to tæer og senere, efter hjemkomsten, hele foden måtte sættes af. Jeg fandt ham i vort hovedkvarter, „Blæsebælgen“, da jeg i februar 1923 ankom dertil efter mit halvårige ufri-villige ophold på Southampton Island; han lå i sengen med sine to sorte tæer, men humøret havde han ikke tabt; undertiden foretog han hvad han kaldte „gangøvelser“, idet han under vældige hyl hoppede rundt på gulvet.

Dette uheld afsluttede hans karriere som polarforsker; men det slog ham langt fra ned. Efter hjemkomsten forsøgte han sig som landmand, på øen Enehøje i Nakskov Fjord. Men han fik meget andet at gøre. Som foredragsholder havde han allerede et kendt navn. Og så forsøgte han sig som forfatter - med held. Hidtil havde han kun drevet lidt journalistisk skriverseri i „Politiken“; men nu fulgte den ene bog efter den anden: romaner som „Storfanger“, „Rømningsmand“, „Nordkaper“, „Ivala“, „Solfjeld“ og en række flere, et dobbelt sæt selvbiografier: „Min grønlandske ungdom“, „Min anden ungdom“, „I al frimodighed“. Skrive kunne han, og tilmed skrive så folk gad læse det. Bedst er hans romaner, navnlig dem, der handler om eskimoer; dem kender han tilbunds. Men også hans erindringer er fornøjelig læsning, selv om han ofte omgås kendsgerningerne med en suveræn foragt. Også en række rejsebeskrivelser fulgte; han blev sandelig ikke siddende stille på Enehøje. Snart var han i Alaska, snart i Rusland, snart i Nord- og Sydamerika og atter og atter i Grønland. Snart indfangede filmen ham; i 1932 indspillede han filmen „Eskimo i Alaska“.

Efter krigen flyttede Freuchen til Amerika, hvor han snart med sit store skæg, træben og ukuelige humør blev en populær figur som foredragsholder, i radio og fjernsyn. Højde-

punktet af popularitet nåede han, da han vandt en 64.000-dollars quiz om „The seven seas“. Døden kom pludselig - og egentlig på en for Freuchen karakteristisk måde: Han ville selv bære sin bagage op til flyvemaskinen på en flyveplads i Alaska; men det var åbenbart mere, end hans hjerte kunne tåle.

Peter Freuchen var tre gange gift, først med polareskimoen Navarana, dernæst med Magdalene Vang Lauridsen og endelig med Dagmar, f. Cohn.

Lad mig tilsidst fortælle et par for Peter Freuchen karakteristiske episoder: Han holdt foredrag om Grønland i „Politikens Hus“. En strålende taler var han jo; men han „pyntede“ jo ofte på kendsgerningerne. Når han havde fortalt en rigtig drønende skrøne, sagde han: Ja, jeg ser jo nede i forsamlingen min gamle ven, kolonibestyrer . . . , som kan bekræfte, at det er rigtigt, hvad jeg siger; manden var naturligvis lammet.

Jeg mindes, da Knud Rasmussen var i gang med at skrive sin store bog om 5. Thule-ekspedition, „Fra Grønland til Stillehavet“. Vi skulle hver især skrive et afsnit om vore oplevelser på ekspeditionen, og Freuchen skulle også fortælle om, hvordan han fik forfrosset sin fod. Han havde jo gravet sig en hule i en snedrive og stillet slæden derover; men da han begyndte at fryse om fødderne og ville ud for at gå frem og tilbage, viste det sig, at sneen havde samlet sig i en så hård drive, at han ikke kunne presse sig ud den vej, han var krøbet ind ad. Da jeg traf ham i „Blæsebælgen“ kort efter, fortalte han, at han, der ingen snekniv havde hos sig, havde måttet grave sig ud ved hjælp af en stump bjørneskind, han havde i bukselommen, og som han tyggede og lod fryse hård. Men nu fortalte Knud Rasmussen mig skrupgrinende en dag, at i den beretning til bogen, han havde modtaget fra Freuchen, havde han skrevet, at han havde gravet sig ud ved hjælp af en mejsel, han havde lavet af sin egen afføring! Nej, den er for tyk, Peter, sagde Knud, og Peter måtte lave historien om efter den oprindelige version. Ikke desmindre optræder denne „afføringsmejsel“ i Freuchens egen selvbiografi. Dramatisk i højeste grad

skulle det være, selv om det sandelig var dramatisk nok, selv om han havde holdt sig til kendsgerningerne!

En frodig natur var Peter Freuchen, med en varm følelse overfor dem i samfundet, der led uret. I Grønland var han i mange år ildeset af

myndighederne på grund af den skarpe, ofte berettigede kritik, han kom med. Men grøn-
lænderne holdt af „Petersuaq“; der var altid
fest i gaden, når den store Peter kom på be-
søg. Han vil blive savnet både i Danmark og
Amerika og ikke mindst i Grønland.

Therkel Mathiasen.

BOGANMELDELSE

Ernst Hofer: ARCTIC RIVIERA

En bog om Nordøst Grønlands skønhed.

Kümmerly & Frey . Geografisk Forlag, Bern.

Årene igennem har der været mange fotografer i Grønland - både professionelle og amatører - og antallet af billeder, der er taget, skal sikkert skrives med et astronomisk tal. Enkelte af disse fotografer har haft den lykke at kunne finde et forlag, der havde initiativ og dristighed nok til at publicere deres optagelser i et billedværk. Ernst Hofer er en af disse lykkens udkårne.

Da dr. Lauge Koch efter krigen skulle bruge en erfaren luftfotograf - specielt kendt med fotografering af bjerge - henvendte han sig til Schweiz's føderale topografiske institut i Bern med det resultat, at man udlånte den bedste fotograf, man havde - Ernst Hofer. I fire somre havde Ernst Hofer lejlighed til at flyve over de vidunderlig smukke østgrønlandske fjorddistrikter for at tage sine billeder. Men ikke blot fra luften tog Hofer sine billeder; også objekter på jorden havde han øje for. En række af de fire års optagelser er udvalgt og danner grundlaget i denne dejlige bog, det fornemste populære værk, der nogensinde er udgivet om Grønland.

Ernst Hofer er ikke blot en meget dygtig fotograf, han er også en kunstner; hvis dette ikke havde været tilfældet, ville den billedmæssige virkning af hans optagelser ikke virke så stærkt på beskueren, som tilfældet er. Dette kommer naturligvis stærkest frem i de gengivne farvefotografier, hvor den fotografiske komposition understreger meget stærkt af farvevirk-

ningen. Hofer har afgjort sin styrke i landskabsfotograferingen. Dermed være ikke sagt, at hans portrætter ikke er gode, men på dette felt overgås han af Jette Bang, som på sin side ikke kan hamle op med Hofer, hvad landskaberne angår.

Folk, der har rejst i Østgrønland, vil tilfulde forstå, at dette Eldorado af storladet skønhed og majestætisk ro ikke kan undgå at friste en dygtig fotograf. Man vil også med bogens titel in mente vente den helt store oplevelse, når man lukker bogen op, og det er anmelderens antagelse, at selv ikke den mest inkarnerede Østgrønlands-tilhænger vil være skuffet, når han i detaljer har set og læst dette storslåede værk.

Det er naturligt, at teksten i bogen træder lidt i baggrunden i en anmeldelse af et billedværk. Dr. Lauge Koch har givet en kort oversigt over områdets naturhistorie og opdagelseshistorie. Schweizeren, dr. Heinrich Büttler, der er dr. Kochs mangeårige medarbejder, har skrevet et lille afsnit om dr. Koch, og endelig fortæller Ernst Hofer selv i et fordringsløst, letløbende sprog om sit arbejde og sine indtryk under ekspeditionerne.

Bogen, der indeholder 3 kort, 12 sider med farvefotogengivelser og 66 sort-hvide gengivelser, har fået det bedst tænkelige typografiske udstyr, godt papir og fin opsætning, der tjener forlaget til megen ære. Bogen foreligger på engelsk, fransk og tysk, så teksten skulle være tilgængelig for de fleste herhjemme. Den er et mesterværk på alle områder og vil i vide kredse verden over bidrage til at sprede kendskab til dette vidunderlig skønne område indenfor vort lands grænser.

D. L.